

XXXII. STROKOVNO SREČANJE RAVNATELJIC IN RAVNATELJEV OSNOVNEGA ŠOLSTVA

Grand hotel Bernardin, Portorož
6. in 7. november 2023

VODENJE IN SOCIALNO-EMOCIONALNO UČENJE V SODOBNEM VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM OKOLJU

POVZETKI PREDAVANJ IN DELAVNIC

dr. Sonja Pečjak, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Razvoj bralne pismenosti v osnovni šoli: Še vedno izziv?

Bralna pismenost je opredeljena kot stalno razvijajoča se zmožnost posameznika za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij; pri čemer ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega ter razvito bralno kulturo (pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje) (Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti, 2019).

V prispevku bom najprej na kratko predstavila dosežke slovenskih učencev v bralni pismenosti v mednarodnih študijah (PIRLS; PISA). Te dosežke bom osvetlila skozi vlogo nekaterih značilnosti učencev in vlogo okolja – zlasti šolskega, ki (naj bi) sistematično razvija(l) bralno pismenost osnovnošolcev.

Pokazala bom, kako naj bi optimalno potekal razvoj bralne pismenosti v osnovni šoli, katera so kritična obdobja in področja v razvoju te zmožnosti v posameznih triletnih ter kako se lotiti naslavljanja velikih razlik v dinamiki razvoja te pismenosti tako na ravni dela z razredom kot na šoli kot celoti.

dr. Klodija Šterman Ivančič, Pedagoški inštitut

Socialne in čustvene kompetence ter prepoznavanje raznolikosti v razredih in šolah: na učiteljice in učitelje osredinjen pristop

ROKA V ROKI: opolnomočenje učiteljic in učiteljev v Evropi za spoprijemanje s kariernimi izzivi preko podpore socialnim in čustvenim kompetencam ter sprejemanju različnosti je Erasmus K3 projekt, ki v središče postavlja učiteljice in učitelje in njihovo dobro počutje. Preko podpore socialnih in čustvenih kompetenc ter podpore pri prepoznavanju raznolikosti želi učiteljice in učitelje opolnomočiti za učinkovito in prožno soočanje s kompleksnostjo vsakodnevnih izzivov v vse bolj raznolikih razrednih in šolskih okoljih ter krepiti njihovo odnosno kompetentnost. Kljub temu, da je pomen omenjenih kompetenc prepoznan tako v teoriji kot praksi, še vedno nima vidnejšega in jasno opredeljenega mesta na sistemski ravni. V prispevku predstavljamo, kako smo socialne in čustvene kompetence ter prepoznavanje raznolikosti raziskovali in podpirali v mednarodnem sodelovanju v okviru projekta ROKA v ROKI skozi celo-letni-celo-šolski pristop. Odgovorili bomo na vprašanje, kaj so socialne in čustvene kompetence, kako jih lahko krepimo skozi orodja čuječnosti in empatične radovednosti in kako se povezujejo z izidi na ravni učitelja in na ravni razreda.

dr. Tatjana Ažman, mag. Marina Pavčnik, Šola za ravnatelje, Zavod RS za šolstvo

Ravnatelj in izzivi razredništva

Družba šolam nalaga vedno bolj raznolike in zahtevne naloge. Krepi se pričakovanje, da šola učence bolj kot za delo pripravlja za življenje v skupnosti, v svetu nenehnih sprememb. V podporo nastajajo raznoliki in številni dokumenti, smernice, protokoli in gradiva, v katerih so opredeljene različne kompetence za 21. stoletje, za katere naj bi bili učenci tekom šolanja usposobljeni, med katerimi so tudi socialne in čustvene, kompetence za vseživljenjsko učenje itd. Varno in spodbudno učno okolje za katerega so soodgovorni vsi, ki v šoli živijo, se učijo in delajo, je eno od petih področij kakovosti, ki ga predstavljajo trije standardi (Zbirka kakovost 2019). Razredništvo oziroma izgrajevanje sodelovalnih, vključujočih oddelčnih skupnosti učencev je v samem središču učenja za trajnostno delovanje in sobivanje v današnjem svetu. Pomembna naloga ravnatelja je načrtovanje, organiziranje in spremljanje razrednikov in razredništva.

V delavnici bomo spregovorili o tem, kako se je spremenila vloga razrednika. Osvetlili bomo aktualne izzive in primere dobrih praks imenovanja razrednikov. Razpravljali bomo o usklajenem načrtovanju in spremljanju učinkovitosti vodenja oddelkov in oddelčnih učiteljskih zborov, oblikovanju aktivov razrednikov, sodelovanju s starši in protokolu reševanja pritožb. Dotaknili se bomo tudi dobrih praks, kako opolnomočiti učitelje za vlogo razrednika.

dr. Fani Nolimal, Zavod RS za šolstvo in Nada Požar Matjašič, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Spodbujanje in spremljanje razvoja bralne pismenosti in bralne kulture v osnovni šoli (Predstavitev nacionalnega Akcijskega načrta za razvoj bralne pismenosti)

Spodbujanje razvoja bralne pismenosti in bralne kulture je stalen proces in vzajemna odgovornost vseh strokovnih delavcev s področja vzgoje in izobraževanja, kot tudi vseh državljanov. Zato je pomembno, da je Vlada RS sprejela Nacionalno strategijo za razvoj bralne pismenosti 2019–2030 (NSRBP), z opredeljeno vizijo, prednostnimi nalogami in cilji, katerih uresničitve se konkretizira v Akcijskem načrtu za razvoj bralne pismenosti (AN).

Udeleženci delavnice bodo z aktivnim sodelovanjem spoznali oba nacionalna dokumenta (NSRBP in AN) in načrtovane ukrepe. Osvežili in nadgradili bodo temeljna spoznanja v povezavi z razvojem bralne pismenosti in bralne kulture, se seznanili z gradniki bralne pismenosti in podpornimi gradivi za ta namen.

dr. Mihaela Zavašnik, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje, dr. Mojca Štraus in Polona Knific, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

(Novi) Izzivi ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti s samoevalvacijo

V Sloveniji kot izbrani pristop k ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti (UZK) na nacionalni ravni uporabljamo »samoevalvacijo«, za katero je skladno z 49. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) odgovoren ravnatelj. Šola za ravnatelje, Zavod RS za šolstvo in Center za poklicno in strokovno izobraževanje že vse od leta 1999 izvajajo številne programe, projekte, posebne naloge ipd., namenjene ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti s samoevalvacijo. Na podlagi projektov in programov ugotavljamo, da še vedno nimamo enovitega veljavnega okvira sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti s samoevalvacijo, da so strokovna besedila in gradiva razpršena, da v praksi prihaja do različnega razumevanja vsebine, dolžine in poimenovanj dokumentov, povezanih s samoevalvacijo. Na delavnici bomo izpostavili najpogostejše izzive na področju UZK s samoevalvacijo in nakazali nekatere možne rešitve zanje v času do morebitne drugačne sistemske ureditve. Predstavili bomo tudi povzetek ugotovitev

sistemske zunanje kolegialne presoje na področju ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti s samoevalvacijo v poklicnem in strokovnem izobraževanju, za katere lahko rečemo, da v večji meri veljajo tudi za vrtce in šole.

dr. Natalija Vovk-Ornik in Petra Košnik, Zavod RS za šolstvo

Individualiziran program za otroke s posebnimi potrebami kot temeljni načrt individualizacije z vidika ravnateljeve vloge

Z vidika zagotavljanja inkluzivne vzgoje in izobraževanja je ključna kakovostna priprava in evalvacija individualiziranega programa za otroke s posebnimi potrebami. Ob tem je pri nekaterih elementih v individualiziranem programu v procesu načrtovanja in pri njegovem uresničevanju ključna vloga ravnatelja.

V podporo vsem strokovnim delavcem na šoli, ki se pri svojem delu srečujejo z otroki s posebnimi potrebami, so bile v juniju 2023 na Strokovnem svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje predstavljene Smernice za pripravo in spremljanje individualiziranega programa za otroke s posebnimi potrebami v programu devetletne osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (v nadaljevanju Smernice). V delavnicah bomo s pomočjo Smernic osvetlil tista področja individualiziranega programa, kjer je ravnateljeva vloga ključna.

Ravnatelji bodo v delavnicah izhajali iz svojih izkušenj, sodelovali v skupinskih razpravah o lastni vlogi v procesu načrtovanja in uresničevanja IP na treh področjih: imenovanje in delovanje strokovne skupine na šoli, načrtovanje svetovalne storitve na ravni letnega delovnega načrta (LDN) ter različne oblike izvajanja dodatne strokovne pomoči s poudarkom na modelih sodelovalnega poučevanja. Izhodišče za delo bo predstavljal protokol za pripravo in uresničevanje IP na ravni LDN. V diskusiji po skupinah bodo ravnatelji razmišljali o izzivih in izkušnjah na vseh treh področjih.

mag. Vlasta Poličnik in mag. Katja Arzenšek Konjajeva, Zavod RS za šolstvo, Šola za ravnatelje

Povezovanje in timsko sodelovanje za krepitev vodenja

Povezovanje in timsko sodelovanje sta pomembna dejavnika pri krepitvi vodenja v vzgojno-izobraževalnem zavodu. Učinkovito povezovanje omogoča izmenjavo idej, znanja in izkušenj ter spodbuja sinergijo med posamezniki in gradnjo učeče se skupnosti. To pripomore k raznolikosti perspektiv in ustvarjalnosti, kar vodi do sprejemanja boljših odločitev in inovativnosti v procesu vodenja. Zato je pomembno, da vodja spodbuja kulturo odprte komunikacije, vzpostavljanje zaupanja in postavljanje jasnih ciljev. S tem se ustvarjajo okolja, kjer lahko posamezniki aktivno prispevajo k skupnemu uspehu, kar povečuje pripadnost, učinkovitost vodenja in boljše dosežke vzgojno-izobraževalnega zavoda.

Na delavnici bomo spregovorili o pomenu povezovanja in sodelovanja, kulturi odprte komunikacije, izmenjali izkušnje in razmišljali o možnostih za izboljšave.

mag. Sabina Autor, Pedagoški inštitut; dr. Irena Lesar, Pedagoška fakulteta in Akademija za glasbo, Univerza v Ljubljani; dr. Andreja Marčun Kompan, Glasbena šola Domžale; dr. Inge Breznik, Zavod RS za šolstvo, Jože Rajk, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Možnosti vključevanja otrok s posebnimi potrebami v osnovno glasbeno izobraževanje v Sloveniji

Namen in cilji delavnice

Vključevanje otrok s posebnimi potrebami v osnovno glasbeno izobraževanje je pomemben vidik vključujočega in spodbudnega učnega okolja ter omogoča razvoj glasbenih sposobnosti, spretnosti in znanj tem otrokom. Vloga pedagoškega vodje pri zagotavljanju omenjenega okolja na glasbenih

šolah je ključna, saj oblikuje podporno učno okolje (npr. usposabljanja, didaktični pripomočki) ter sodelovalno šolsko kulturo in klimo.

Delavnica na opisano tematiko bo podprta z ugotovitvami raziskave Pedagoškega inštituta (izvedene na pobudo Ministrstva za vzgojo in izobraževanje) o analizi stanja na področju vključevanja učencev s posebnimi potrebami ter pripravi izhodišč za spremembe in nadaljnji razvoj glasbenega izobraževanja učencev s posebnimi potrebami.

Način dela:

- predstavitev glavnih ugotovitev raziskave Pedagoškega inštituta,
- razpravlja o priložnostih za vključevanje otrok s posebnimi potrebami v osnovno glasbeno izobraževanje.

mag. Renata Zupanc Grom in Melita Jakelj, Zavor RS za šolstvo

Vloga ravnatelja pri ustvarjanju učinkovitega učnega okolja za boljšo vključenost ranljivih skupin otrok

V sklopu delavnic bomo iskali optimalne rešitve za uresničevanje inkluzivnega okolja v šoli. Izhajali bomo iz teoretskih podlag in rešitev za vključevanje vseh učencev, s posebnim poudarkom na učencih iz ranljivih skupin. Izpostavili bomo načelo enakih možnosti ter koncept etike skrbi, ki zagotavlja inkluzivno okolje, v katerem učenec deluje. V delavnici bomo razmišljali o vlogi ravnateljev pri ustvarjanju pogojev za prepoznavanju ranljivosti otrok ter razvijanju kulture vključujoče šole. V diskusiji po skupinah bodo ravnatelji razmišljali o pasteh, izzivih in izkušnjah pri ustvarjanju vključujočega okolja za različne ranljive skupine otrok. Pozornost bomo namenili pomenu spremljanja vzgojno-izobraževalnega procesa in načrtovanju podpore v specifičnih situacijah. Poudarili bomo pomen pravočasne odzivnosti strokovnih delavcev v primerih, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje šole.

Miriam Stanonik, ZRSŠ, Polona Češarek, ZRSŠ

Kako učiti danes za jutri

Glasbeno šolstvo se v hitro spreminjajoči se družbi sooča z izzivi in priložnostmi, ki zahtevajo prilagoditev in razmišljanje o inovacijah. Čeprav je »vežbanje« še vedno ključno načelo napredka, se lahko izvedejo nekatere prilagoditve in spremembe, da se izkoristijo nove tehnologije, spremenjeni družbeni trendi, pričakovanja in potrebe učencev.

Ravnatelji bodo v delavnici izhajali iz svojih izkušenj, sodelovali pri skupnih razmislekih o lastni vlogi pedagoškega vodje v procesu načrtovanja, spremljave in evalvacije učiteljev ter o pomenu sodelovanja, spoštljive odprte komunikacije med vsemi deležniki vzgojno-izobraževalnega procesa, izmenjali si bodo izkušnje in razmišljali o možnostih izboljšav. V diskusiji v manjših delovnih skupinah bodo razpravljali o izhodiščih za prenavo učnih načrtov.